

مهمترین محوطه‌های باستانی کشور توسط حفاران غیرمجاز در حال تخریب هستند

تعدادی از محوطه‌های باستانی کشور این روزها با فعالیت پرچم حفاران غیرمجاز مواجه شده است. این درحالی‌ست که عملیات کاوش در برخی از محوطه‌ها متوقف مانده است.

به گزارش سایت خبری پرسون، جعفرمهرکیان با انتقاد از وضعیت نابسامان آثار تاریخی و محوطه‌های باستانی، به ایذه اشاره کرد و اعلام کرد: درحال حاضر در بلندی‌های دره شمی، حفاران غیرمجاز در حال تخریب و سوراخ کردن یکی از مهمترین محوطه‌های باستانی ایران هستند این درحالی است که دره باستانی شمی با وجود آرامگاه‌های سنگی زیرزمینی نه تنها تبدیل به سایت موزه نشده بلکه کاوش در این محوطه به مدت ۷ سال است که تعطیل شده است.

تعدادی از محوطه‌های باستانی کشور این روزها با فعالیت پرچم حفاران غیرمجاز مواجه شده است. این درحالی‌ست که عملیات کاوش در برخی از محوطه‌ها متوقف مانده است.

برخی از مهمترین سایت‌های باستانی مانند محوطه شمی که ۸۰ سال پیش، اثر ارزشمندی چون مرد شمی از آن یافت شد، با وجود آثار ارزشمند و آرامگاه‌های سنگی زیرزمینی نه تنها تبدیل به سایت موزه نشده که نزدیک به ۷ سال است که فعالیت کاوش‌های باستان‌شناختی در این دره باستانی به تعطیلی درآمده است.

«جعفر مهرکیان» باستان‌شناس و متخصص الیمایی گفت: درحالی مهمترین محوطه‌های تاریخی کشور در شرایط نابسامانی قرار دارند که اولین وزیر وقت میراث‌فرهنگی اعتقاد داشتند که هیات‌های باستان‌شناسی در هر نقطه‌ای که مشغول به کاوش هستند، برای جلوگیری از سرقت دوربین از راه دور نصب شود. اما امروز برخی از مهمترین محوطه‌های باستانی کشور توسط حفاران غیرمجاز درحال تخریب هستند و با این حال نه یک دوربین که حتی یک نیروی یگان حفاظت فعال در این مناطق باستانی به‌صورت دائم حضور ندارد.

او گفت: ایذه نیز همانند بسیاری از دیگر محوطه‌های باستانی وضعیت مطلوبی را تجربه نمی‌کند همین الان که من با شما گفتگو می‌کنم در بلندی‌های محوطه باستانی شمی جایی که مرد مفرغی به‌دست آمد، در کوهی به نام بیلوا، حفاران غیرمجاز شبانه‌روز مشغول حفاری غیرمجاز هستند بدون آنکه یک دوربین یا نگهبان یا مانیتورینگ صورت بگیرد.

این باستان‌شناس با طرح این سوال که: آیا بهتر نیست وزیر جدید دستور بدهند حداقل برای مناطق مهمی مثل ایذه دوربین‌های مداربسته نصب شود تا حداقل کنترلی برای جلوگیری از حفاری‌های گسترده غیرمجاز صورت بگیرد، با بیان این مطلب که گورستان‌های تاریخی، یکی از مناطقی هستند که بی‌وقفه در حال تخریب از سوی سوداگران گنج هستند، ادامه داد: مهمترین گورستان‌های ایران بی‌وقفه درحال تخریب هستند و متأسفانه هنوز اقدام جدی از سوی مسئولین دیده نمی‌شود. آن‌ها برای بازگرداندن چند ظرف سفال عصر آهن از بلژیک در بوق و کرنا می‌دمند و استرداد آثار تاریخی را جزو دستاوردهای خود محسوب می‌کنند اما دریغ از اقدام جدی برای قاچاق اشیای تاریخی و بریدن دست حفاران غیرمجاز از محوطه‌های تاریخی و باستانی! آیا بهتر نیست بخشی از هزینه‌هایی که برای استرداد می‌شود را صرف حفظ آثار تاریخی در کشور کرد؟

آنطور که مهرکیان می‌گوید: ایذه یک دوره تاریخی درخشانی دارد. در ایذه پس از هزاره اول، گورستان‌هایی منحصربه‌فردی وجود دارد که همراه مردگان آرامگاه‌هایی در یک فضای زیرزمینی و سنگی ساخته شده است. تیم مشترک باستان‌شناسی ایران و ایتالیا در محوطه شمی، جایی که این آرامگاه‌ها کشف شده، سه فصل کاوش انجام داد و تمام بودجه کاوش نیز از دانشگاهی در ایتالیا تامین شد اما به‌دلایلی آن‌ها کاوش در محوطه شمی را رها کردند و هم‌اکنون در سلوکیه عراق مشغول به حفاری‌های باستان‌شناسی هستند و کاوش در محوطه‌ای که مرد شمی سر از آن بیرون آورد، به مدت ۷ سال است که تعطیل شده.

او گفت: این درحالی است که دره شمی مملو از آثار تاریخی و پیش از تاریخ است و برای رسیدن به این محوطه یک راه بیشتر وجود ندارد اما مسئولان حتی از عهده نصب یک دوربین در ابتدای روستا و یک دوربین در محوطه که آثار پراکنده هستند، بر نمی‌آیند تا بلکه با مانیتورینگ محوطه از این حجم از تخریبی که به واسطه حفاری غیرمجاز ایجاد می‌شود، بکاهند.

این سوال مطرح می‌شود که چرا منطقه برای مقابله با حفاری و قاچاق آثار تاریخی تشویق و ترغیب نمی‌شود؟ چرا در یکی از مهمترین محوطه‌های تاریخی که کاوش‌های آن تعطیل شده و هنوز به یک سایت موزه تبدیل نشده، یک نگهبان گذاشته نمی‌شود؟

او گفت: اگر محوطه شمی در یک برنامه پیشرو تبدیل به یک سایت موزه و یا پارک موزه باستان‌شناسی می‌شد نه تنها محققان و باستان‌شناسان مختلف در این محوطه برای تبادل دانش و انجام تحقیقات گردهم می‌آمدند که تعداد زیادی نیروی کار از جوامع محلی در پروژه‌های باستان‌شناسی به عنوان نیروی خدمات از راننده و نگهبان تا کارگر و فعال در حوزه میراث‌فرهنگی با مجموعه همکاری می‌کردند و قطعاً شاهد این حجم از حفاری غیرمجاز و قاچاق اشیای تاریخی در منطقه نبودیم.

مهرکیان افزود: سال‌ها پیش با دانشگاه ایتالایی که هیات مشترک باستان‌شناسی خود را به ایران اعزام کرد، دو تفاهم‌نامه مشترک ۵ساله منعقد کردیم که در پروژه ۵ساله اول، تمام نقش‌برجسته‌ها و نگارنده‌های دشت ایذه توسط اسکن لیزر هوشمند مستندنگاری شد و این مستندنگاری به‌قدری دقیق انجام شد که هم‌اکنون می‌توانیم هزاران نمونه از نگارنده‌ها را از سخت‌ترین اجسام فلزی بازسازی کنیم.

این باستان‌شناس ادامه داد: این پروژه کاملاً آینده‌نگرانه انجام شد تا اگر کوچکترین تخریبی بر نگارنده‌ها صورت گرفت ما نسخه‌ای از آن‌ها داشته باشیم تا هزاران بدل بدون یک میلی‌متر تغییر از این نقش‌برجسته آرشیو کنیم. اما متأسفانه این همکاری‌ها متوقف شد که در صورت تداوم فعالیت‌ها این اقدام می‌توانست برای تمامی نقش‌برجسته‌ها انجام شود. در حال حاضر در نزدیک جاده فیروزآباد یک نگارنده بسیار ارزشمند وجود دارد که جدال اردشیر و شاپور را با اردوان و نظامی‌هایش نشان می‌دهد و حکایت از طلوع و پیدایش دوره ساسانی و فروپاشی دوره اشکانی دارد. اما این نگارنده که بزرگترین سنگ‌نگاره محسوب می‌شود در حال تخریب است که اگر این مستندنگاری‌ها انجام می‌شد حداقل مستنداتی از این اثر ارزشمند تاریخی برای همیشه ثبت می‌شد.

او همچنین به خنگ اژدر، مهمترین نگارنده الیمایی، اشاره کرد و گفت: خنگ اژدر مهمترین نگارنده الیمایی محسوب می‌شود که از نظر بیان رویداد تاریخی و حرکت مهرداد برای گستره سیاسی پارت به سمت میانرودان و سوریه بسیار منحصربه‌فرد است. جلوی این نگارنده اثری بود که سالهاست ربنده شده و هنوز ردپایی از این اثر پیدا نشده است.

او گفت: ایذه سرزمین بختیاری، بهشت باستان‌شناسی است چراکه تنوع آثار در آن بی‌نظیر است. استادانی که نقوش تخت‌جمشید را آنطور شسته و رفته و شابلونی ساخته‌اند، در ایذه آموزش دیده‌اند چراکه شکل ابتدایی همان نقش‌ها را به‌شکل کاملاً بدوی در کول‌فرح و اشکفت سلمان وجود دارد. اما با تمام آثار ارزشمندی که این محوطه دارد متأسفانه کوچکترین توجهی به این منطقه باستانی عظیم نشده است.